

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Ступінь вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень	Форма навчання	Денна	Навчальний рік/семестр	1-й рік/ I семестр
----------------------	-------------------------------	----------------	-------	------------------------	--------------------

СИЛАБУС

Назва навчальної дисципліни	Історія української літератури: Фольклор. Давня українська література
Кафедра	Філології
Освітня програма	Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 «Середня освіта», спеціалізації «Українська мова і література»
Тип дисципліни, кількість кредитів та годин (лекції/семінарські, лабораторні заняття/самостійна робота)	Тип дисципліни (обов'язкова чи вибіркова): обов'язкова Кількість кредитів: 6 Лекції: 30 Семінарські/практичні заняття: 60 Лабораторні заняття: Самостійна робота: 90
Викладач(і) відповідальний(і) за викладання навчальної дисципліни (імена, прізвища, наукові ступені і звання, адреса електронної пошти викладача/ів)	Старший викладач, магістр філології Вайдич Тетяна Василівна, vaidyh.tetiana@kmf.org.ua
Пререквізити навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни, мета та очікувані програмні	Курс фольклор та історія давньої української літератури поєднує та розкриває складний і неоднозначний процес розвитку української літератури, її славного минулого, її Відродження, поєднуючи такий розгляд із характеристикою творчих

**результати
навчальної
дисципліни,
основна тематика
дисципліни**

письменницьких індивідуальностей, в яких реалізується піднесення нашого письменства до рівня світової культури.

Враховуючи, що матеріал програми дуже широкий, увага студентів концентрується на таких проблемах курсу:

- з усної народної творчості: ознайомитися з сучасною науковою інтерпретацією фольклорних фактів і явищ; сформуванню цілісного розуміння жанрової системи українського фольклору; ознайомитися з провідними фольклористичними тенденціями XIX-XX ст, та сучасним станом розвитку фольклору та фольклористики; сформуванню розуміння фольклорного твору як естетичного явища у нерозривній єдності форми і змісту; ознайомитися з особливостями розвитку регіонального фольклору; виробити навички збирацької роботи
- головні здобутки літературного процесу X – XVIII ст.;
- методологія та історія вивчення риси поезики, література Середньовіччя, Ренесансу та бароко;
- основні риси літературного процесу в Україні к. XVIII ст.

Метою курсу є забезпечення фахової підготовки сучасного вчителя-словесника, формування в студентів уявлення про фольклор як цілісну функціональну систему жанрів, розуміння проблем історії та теорії фольклору; залучення до скарбниці української народної поетичної творчості; засвоєння основних елементів поезики пам'яток давньої літератури; набуття знань про давньоруські пам'ятки в контексті часу їх написання; засвоєння основних відомостей про стиски та редакції пам'яток Київської Русі, про основні естетичні категорії літературних творів доби Відродження та Бароко з точки зору успадкування західноєвропейських традицій; відокремлення давньої української літератури як першої ланки в складному літературознавчому комплексі.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких загальних компетентностей:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів;
- здатність спілкуватися державною мовою, вміння правильно, логічно, ясно будувати своє усне й писемне мовлення;
- здатність вчитися і бути готовим до самоосвіти, постійного підвищення кваліфікації;
- здатність у процесі навчання та при самостійній підготовці до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;
- здатність визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, приймати обґрунтовані рішення;

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких фахових компетентностей:

- здатність глибоко розуміти й інтерпретувати зміст текстів української художньої літератури, аналізувати мову і стиль, поетику художнього слова;
- здатність використовувати сучасні наукові методи філологічних досліджень, добирати, аналізувати, систематизувати й синтезувати фактичний лінгвістичний, літературний матеріал; узагальнювати підсумки виконаного дослідження та формулювати його новизну; оформляти згідно з сучасними вимогами та презентувати результати наукового дослідження в усній чи письмовій формі, послуговуючись відповідним термінологічним апаратом;
- базові загальні знання; розуміння культури і звичаїв народів світу; здатність і готовність удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень; знання вершинних творів української і світової літератури;
- навички управління інформацією; здатність працювати самостійно; готовність здійснювати перевірку процесів збору, аналізу і систематизації інформації на основі різних її джерел (спеціалізованої літератури, ЗМІ, перспективного наукового, творчого досвіду тощо).

Очікувані результати після закінчення курсу «Давня українська література»:

Знання з предметної галузі включають:

- основні етапи формування історії української літератури як наукової дисципліни;
- специфіку співвідношення літератури з фольклором, іншими видами мистецтва, історією, філософією, релігією;
- теоретичні засади, методи та методіку вивчення курсу історії української літератури;
- знання художніх творів, розуміння сучасних наукових підходів до їх аналізу;
- основні положення літературознавчих праць;
- творчі біографії письменників, характерні особливості їхнього індивідуального стилю;
- основні тенденції розвитку поезії, прози та драматургії;
- обсяг та проблемні питання шкільного курсу української літератури.

Когнітивні компетентності включають:

- здатність використовувати знання для аналізу літературних, культурних, суспільно-історичних явищ;

- володіти здобутими теоретичними знаннями та практичними навичками для аналізу літературознавчих процесів;
- здатність установлювати специфічні та загальні особливості літературних, культурних явищ;
- оперувати здобутками літературознавчої науки;
- володіти вмінням аналізувати, порівнювати, робити висновки, дискутувати.

До практичних умінь та навичок входять:

- вміння сприйняти, осмислити, оцінити фольклорні твори, їх жанрову специфіку, ритуально-міфологічну основу та обрядові функції;
- вміння осягнути провідні тенденції генезису, чинники й передумови розвитку фольклорного процесу;
- орієнтуватися в жанровій системі фольклору, визначати специфічні ознаки поетики усних народних зразків;
- аналізувати фольклорні тексти, послуговуючись фольклористичним науковим термінологічним апаратом;
- володіти методологією і методами наукового дослідження, виконувати завдання проблемно-пошукового, дослідницького, творчого характеру.
- характеризувати основні риси розвитку давньої української літератури;
- орієнтуватися в періодизації та закономірностях розвитку давньої літератури;
- виявляти естетичні та художні особливості творів;
- аналізувати художні твори під кутом зору сучасної методології та літературознавчих досліджень;
- порівнювати різні літературні явища, стилі, манери;
- зіставляти твори різних авторів;
- сприймати й аналізувати твір у його формально-змістовій єдності;
- володіти знаннями про розвиток давньої української літератури;
- розуміти проблемні питання літературного процесу 11-18 ст., уміти критично і неупереджено осмислювати набутки цього часу;
- володіти знаннями про біографії, творчі долі письменників, особливості їх індивідуального стилю;
- знати зміст та проблематику основних художніх творів української літератури цього періоду;
- вміти користуватися літературно-критичною термінологією;
- вміти сприймати і аналізувати твір у його формально-змістовій єдності.

Тематика дисципліни

Вступ. Предмет і завдання курсу «Фольклор. Історія української літератури XI-XVIII ст.» Фольклор і фольклористика. Світоглядні

	<p>системи українського фольклору. Календарно-обрядова творчість. Родинно-обрядова творчість. Героїчний епос. Балади. Ліричні пісні. Казкова проза. Дитячий фольклор. Народна пареміологія. Шляхи розвитку писемної мови. Специфіка давньої літератури, її періодизація та стилеві різновиди. «Велесова книга» як найдавніша писемна пам'ятка української літератури. Біблія як «великий код» літератури Середньовіччя. Перекладна література. Література Київської Русі. Монументальний та орнаментальний стиль. Літописання: синкретичний зміст, особливості композиції, самобутність жанру. Ораторсько-проповідницька проза – витоки й особливості жанру. «Слово про Закон і Благодать» (XI ст.). <i>Кирило Турівський</i>: «Слово в неділю по Великодні» (XII ст.). Повчальна проза – витоки й особливості жанру. <i>Володимир Мономах</i> «Повчання дітям» (XII ст.). <i>Данило Заточник</i> «Моління» – жанр, архітектоніка тексту. Житійна література – витоки й особливості жанру. «Оповідання про св. Бориса і Гліба» (XII ст.). Паломницька література. «Житіє і хожденіє Данила Паломника» (XII ст.). Дружинний епос – витоки й особливості жанру. «Слово о полку Ігоревім».</p> <p>Особливості літератури епохи пізнього Середньовіччя (д/п XIII-XV ст.): джерела, система жанрів, духовні інтенції. Літописання. «Галицько-Волинський літопис» (XIII ст.). Житійна література. «Києво-Печерський патерик» (XIII ст.) Культурно-національне Відродження в Україні (XVI ст.). Поезія. <i>Юрій Дрогобич</i> «Прогностична оцінка поточного 1483 року» (XV ст.). <i>Павло Русин із Кросна</i> (XV-XVI ст.) – гуманістичні ідеї, античні мотиви та світська тематика творів («Похвала поезії», «Про прихід зими», «До книжечки»). <i>Себастьян Кленович</i> «Роксоланія» (XVI ст.). Публіцистика. <i>Станіслав Оріховський</i> «Промова у справі закону про целібат» (XVI ст.). Полемічна література. <i>Герасим Смотрицький</i> «Ключ Царства небесного» (XVI ст.) Життєвий і творчий шлях <i>Івана Вишенського</i> (XVI-XVII ст.).</p> <p>Бароко в історії української культури. <i>Мелетій Смотрицький</i> (XVI – XVII ст.) «Тренос». Поезія. <i>Лазар Баранович</i> – філософські мотиви лірики поета. <i>Іван Величковський</i> (XVII ст.) – розмаїття мотивів та жанрів поезії митця. Барокове світосприймання у творах <i>Данила Братковського</i>. <i>Климентій Зиновій</i> – художній та жанрово-стильовий колорит творів. Проза. <i>Дмитрій Туптало</i>. «Житіє святої Ольги». Історична проза доби Бароко. Козацькі літописи: «Літопис Самовидця»; «Літопис Григорія Граб'янки»; «Літопис Самійла Величка»; «Історія Русів». Драматургія XVII-XVIII ст. як новий етап розвитку української книжної літератури. Життєвий і творчий шлях <i>Прокоповича Феофана</i>. Драма «Володимир» – трагікомедія з елементами міраклу. Творчість <i>Григорія Сковороди</i>: Збірка «Байки Харківські». Збірка «Сад божественних пісень...».</p>
<p>Критерії контролю та оцінювання результатів навчання</p>	<p>Опитування на практичних заняттях, перевірка самостійних робіт та конспекту прочитаних творів, перевірка конспектів статей та монографій, колоквиуми (перевірка знань змісту творів), модульні контрольні роботи.</p>
<p>Інші інформації про дисципліни</p>	<p>Відповіді на практичних заняттях – 30 балів (максимум).</p>

<p>(політика дисципліни, технічне програмне забезпечення дисципліни тощо)</p>	<p>Самостійна робота студента (реферати та конспект статей, творів, інших матеріалів, підготовка доповідей і презентацій) – 20 балів. Модульна контрольна робота – 50 балів. Разом: 100 балів Іспит (у разі наявності 35 балів) – максимум 100 балів Технічне забезпечення: Classroom дисципліни</p>
<p>Базова література навчальної дисципліни та інші інформаційні ресурси</p>	<p>Березовський І. П. Жанр фольклорний / <i>УЛЕ</i>. Т. 2. К., 1990. С. 193-194. Гарасим Я. Національна самобутність естетики українського пісенного фольклору. Львів, НВФ «Українські технології», 2010. 276 с. Гінда О. Фольклорний твір крізь призму жанру. <i>Українська філологія. Школи, постаті, проблеми</i>. Львів : Світ, 1999. Ч. 2. С. 492-496. Грица С. Й. Фольклор у просторі і часі. Тернопіль, 2000. 224 с. Денисюк І. Національна специфіка українського фольклору. <i>Слово і час</i>. 2003. № 9. С. 17-23; № 10. С. 41-49. Дмитренко М. К. Фольклор: категорія жанру. Український фольклор: методологія дослідження, динаміка функціонування: Колективна монографія. К.: ПАЛИВОДА А. В., 2014. С. 9-20. Дмитренко М. К. Українська фольклористика: проблеми методології: монографія. К.: ПАЛИВОДА А. В., 2014. 364 с. Дмитренко М. К. Українська фольклористика: історія, теорія, практика. К.: Ред. часопису «Народознавство», 2001. 576 с. Іваннікова Л. Фольклоризація усної історії як механізм збереження історичної пам'яті народу. Український фольклор: методологія дослідження, динаміка функціонування: Колективна монографія. К. : ПАЛИВОДА А. В., 2014. С. 58-68. Івановська О. Типи трансмісійних механізмів у фольклорі <i>Література. Фольклор. Проблеми поетики</i>: зб. наук. пр. К. : Видання КНУ, 2011. Вип. 35. С. 10-12. Лановик М., Лановик З. Українська народна словесність. Посібник для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних. Львів. : Літопис, 2000. URL: http://www.info-library.com.ua/books-book-106.html Білоус П. В. Історія української літератури XI–XVIII ст. : [навч. посібн.]. / Петро Білоус. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 424 с. Білоус П. В. Історія української літератури XI–XVIII ст. : навч. посібник для самостійної роботи студента / Петро Білоус. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – 360 с. <i>Історія української літератури</i>: У 12 т. – Т.1. – К.: Наукова думка, 2013. – 839 с. Чижевський Д. Історія української літератури (від початків до доби реалізму). – Тернопіль, 1994. Українська література XI – XVIII ст.: Хрестоматія / За ред. П.Білоуса. – К.: ВЦ «Академія», 2013. – 688 с. izbornyk.org.ua</p>